

14 D'ABRIL

Un altre any de República

Enguany l'aniversari de la proclamació de la República coincideix amb moments de preocupació per a tots aquells que volen que no sigui un nom sense contingut. Per un moment semblà que el canvi de règim volia dir una renovació. La tasca de les Constituents consistí a projectar i preparar el nou esperit i el nou ordre de coses. Però la gran resistència passiva d'aquest país encara amant de fer les coses amb trampa i sense amoïnair-s'hi gaire, prengué el nom de moviment de dretes. I ara aquestes dretes,

condència, conviure els uns i els altres catalans que treballaven per la República dintre Catalunya i per Catalunya dintre la República. Amb una facilitat enorme hom passava a personalismes i a faltes de circumspicció que originaren diversos conflictes, aru, pel que sembla, superats.

Dintre aquest darrer any, tot s'ha normalitzat. La nostra terra té l'honor d'ésser el primer lloc de tot el territori de la República on les esquerres s'han unit i han sabut imposar-se d'una manera correcta, sense fer

14 d'abril de 1931, a la plaça de Sant Jaume

trionfants, es lliuren a la tasca de donar al règim actual totes les característiques de l'anterior. Per no deixar-se'n cap, fins i tot els radicals, al dictat dels reaccionaris, han decretat una nova inflació de l'oficialitat dins l'exèrcit, quan un dels èxits de la República naixent i del senyor Azaña consistí a fer impossible un militarisme, a base de suprimir totes les places balderes. Per aquest detall podrem treure fàcilment l'entrellat del conjunt.

El moment, com hem dit, és seriós; no és, però, desesperat. Per una banda encara resta en peu la força republicana de Catalunya. Per l'altra, la victòria de les dretes a la Península, més que una adhesió del país a aquest ideari, significa una protesta contra la situació anterior. Cal no oblidar que la República vingué com una protesta contra el rei i, en general, a Espanya el gran públic mai no vota a favor d'una cosa, sinó en contra d'una altra.

L'explicació d'aquest temperament és senzillíssima. Espanya és un país on és molt difícil que mai arribi cap doctrina basada en idees generals. El nostre poble està gairebé incapacitat per entendre-les. Indubtablement, la vella Inquisició, en ofegar totes les heretgies i subjectar els estudiosos, va ofegar l'ànima de tot el poble; la va allunyar, potser per sempre, de la polèmica d'idees, que tothom sap que procedeix de la polèmica religiosa.

Això fa sumament difícil embarcar el país dintre cap provatura del color que sigui: els pocs revolucionaris existents es mouen sempre per motius sentimentals molt tangibles: reaccionen davant d'escenes de cromó de xocolata. La prova està en l'únic moviment de revolta armada que recordem: els fets de l'any 9, amb la crida dels reservistes per a dur-los al Marroc. La República i tot, és molt fàcil que no s'hagués pogut implantar tan ràpidament si no s'hagués produït l'afusellament de Galán i García Hernández. Aquest acte, més ben dit, la seva imatge, revoltà el poble. I de casos com aquest, més o menys importants, en podríem citar una pila.

Per això quan sentim parlar dels perills del marxisme o del feixisme, ens cal somriure una mica. Els ismes no tindran cap influència si no es produeix cap escena d'aquestes que mouen sentimentalment el poble. Ara que ja és prou d'estar a la mercé d'un atzar d'aquesta mena.

Durant l'interval que va de la proclamació de la República a l'actual aniversari, Catalunya s'ha conservat addicta al règim i avui, autònoma, és un dels seus més fermes suports. A Madrid cap republicà de veres no s'amaga de manifestar que l'Estatut de Catalunya és una garantia per a tothom.

Això quant a política general. Dintre del quadro autònom, ens ha calgut apendre l'art de governar-nos, cosa que no és pas feina de quatre dies; sobretot quan hi ha uns tres segles dins els quals quedà estroncada tota tradició de govern.

La dificultat més gran ha consistit a treure el nostre pensament polític de l'esfera purament sentimental. La càrrega d'entusiasme dels primers temps era tal que no deixava pensar ni viure, i, cosa de més trans-

apellacions a cap mena de dictadura ni de feixisme.

Totes aquestes noves realitats han repercutit damunt de l'esperit catalanista. Avui és molt de moda dir que ha minvat. Nosaltres no en creiem res. Només veiem que s'ha desplaçat perquè ha esdevingut una cosa normal. Això, de moment donà com a resultat una aparent depressió. Despreu del prestigi de l'oposició i de la protesta, renunciant al to de l'oposició, el catalanisme ha hagut de fer uns grans esforços per adaptar-se a les noves consciències. Però qui volgués jutjar que aquests moments de recolliment signifiquen la desaparició del catalanisme a casa nostra, s'equivoca. Avui, ésser catalanista ja no es demostra solament amb paraules, sinó fent coses, perquè hi ha més tasca per a fer que avinentesa per a rondinar.

En resum: un any més de República amb un perillós decantament a la dreta i a l'antidemocràcia. Però, com a compensació, una força republicana creixent per tot Catalunya. Per ara l'estabilitat del règim està assegurada i la seva tendència, amb lleugeres separacions del camí, també.

Els Dijous — Blancs

Gala a les 12'45

En el matx dominical entre la parròquia de la Concepció i l'església de Pompeia, l'un dia guanya la primera i l'altre la segona, però en fle domini de la primavera el temple de la Diagonal ofereix el cent per cent d'avantatge, puix que les toaletes poden desfilars per unes vies més elegants i més assolellades i els Packards i els Rolls hi tenen un marc del tot adequat.

Es una festa per als ulls el seguici remorejant de les noies en tons clars que es deixen caure, a quarts d'una, vora el redós monacal, amb aquella mica d'esperança de donar el cop i traspassar el llindar núbil, ja sigui amb les seves úniques pròpies forces o amb el suport subsidiari d'un confés hirsut.

Els matiners abrics tres-quarts d'Angora fina, els nous estampats llampants, les mitges de xarxa up-to-date, els escots competidors dels de Marta Eggerth, s'exhibeixen per aquells voltants amb tot llur esclat, indòcils a les recomanacions de comediment i modèstia i victoriosos damunt les pancartes timorades adreçades a la captació del pudor.

L'entrada a la nau recollidora de les devocions tardanes és una irrupció desconcertant i un bescanvi d'extractes evaporats de les nuques perfumades i de les cabelleres or-plati i atzebeja, evocadores dels espasmes baudelairians:

La langoureuse Asie
et la brûlante Afrique,
tout le monde lointain,
absent, presque défunt
vit dans tes profondeurs,
forêt aromatique!
Comme d'autres esprits
voguent sur la musique,
le mien, ô mon amour!
nage sur ton parfum.
Cheveux bleus, pavillon
de ténèbres tendues,
vous me rendez l'azur
du ciel immense et rond.
Sur les bords duvetés
de vos mèches tordues
je m'enivre ardemment
des senteurs confondues
de l'huile de coco,
du musc et du goudron.

Quan tots els seients estan ocupats i els passadissos laterals sobreixen de gent dreta, matisada per alguna parella d' enamorats piuladors, entra pel mig, amb aire de petjar un promenoir i guiant el marit, una casada jove amb les papelles ensenyades, delatadora de no haver-se clos fins a la matinada, rera una incursió pels tocos meravellosos on s'apren el darrer blues i el potin més picant i fresc.

El predicador, en un incís, parla de la morigeració en els costums, però hi passa rament, amb por d'escaldar-se, a cavall de la metàfora.

Delícia del sol que bat a l'exterior! Vint-i-cinc minuts magres, i novament la corrua brillant de dones retocades amb rimmel i vermellon i d' homes endiumenats envaïx el passeig o guanya la calçada, bo i saltant als vehicles de níquel brunyits.

—Cloti, fins divendres, doncs, a la Piscina...
—T'immergiràs amb les reines de bellesa?
—Es clar; a veure si amb el contagi... S.

MIRADOR INDISCRET

La Ràdio ha rellicat

Dissabte darrer al matí, al Palau de la Generalitat, fou imposada solemniament al popular Torsky, locutor de Ràdio Barcelona, la creu de Beneficència.

Per a celebrar, potser, aquest esdeveniment, una ingènia cançonetista cantà a la tarda, a l'esmentada Ràdio, el cuplet picant de La reina ha rellicat:

Remena,
remena, nena...

L'acompanyava d'uns «ai!» que trencaven el cor.

Tot d'una, va parar en sec.
—Senyors radioïents— digué la veu d'En Torsky—, la reina ha rellicat i Ràdio Barcelona també. Però no rellicarà mai més!

Què havia passat?
—Havia passat que, des de la segona estrofa del cuplet, el telèfon de Ràdio Barcelona començà a abocar queixes dels radioïents.

Ensaimades per al Sr. Torsky

Dies abans, el senyor Torsky havia estat interrogat pel Mil·li respecte d'unes ensaimades que li havien tramés de Mallorca.

—U! — contestà el senyor Torsky —, ja estan menjades i... digerides.

Els punts suspensius els subratllà amb una mitja rialla.
Cap radioïent no va protestar, aquell dia. Valia la pena de fer-ho! La contesta no era picant com el cuplet de La reina ha rellicat, però feia molt mala olor.

Molt espiritual

L'espiritualitat de Ràdio Barcelona es posa de manifest, sobretot, en les converses del senyor Montero amb la senyora Xatart.

Parlaven, fa poc, de les festes que tingueren lloc a València amb motiu del trasllat de les despulles de Blasco Ibàñez.

La senyora Xatart, en lloc de dir Blasco Ibàñez, digué Vasco de Gama.

—Vasco de Gama? — féu En Montero.
—Sí; aquell novel·lista que va escriure Los cuatro juanitos de la Sicilipsis... Així, un quart d'hora.

Tampoc va protestar ningú.

Amenaces, no!

Domènec de Bellmunt, el conegut publicista, apella al recurs de la ràdio sempre que té en curs d'organització algun ball o festival.

Per què, per estalviar-se molèsties, no impressiona un disc de propaganda, tal com ho fan la sastreria Casarramona, els productes de bellesa Risler i la casa de paraigües de Pius Rubert Laporta?

Fem aquesta observació perquè el senyor Bellmunt diu sempre el mateix.

Les seves consideracions són, cada vegada, a base del remordiment.

Només hi fa unes lleugeres variacions: —Serà un pes que no us el treureu mai més del damunt — manifestà per Santa Llúcia.

L'altra tarda, exaltant el ball de les festes de Primavera, digué:

—Si no hi aneu, tindreu un rau-rau al cor que us durarà tota la vida.

Qualsevol dia amenaçarà amb les penes de l'infern.

Nosaltres, però, continuarem preferint el pes del remordiment, el rau-rau i, si convé, les penes de l'infern.

Un incògnit que es trenca

L'actriu anglesa Gertrude Lawrence arribà diumenge passat de rigorós incògnit. Venia de Mallorca i sortia l'endemà cap a Londres.

L'acompanyava el noi Douglas Fairbanks, el qual, segons sembla, n'està enamoratíssim.

—Que ningú sàpiga que Miss Lawrence ha arribat; que ningú sàpiga que va amb mi — pregà Douglas junior en saltar del vaixell —. No vull més històries...!

En ésser a l'hotel, la primera cosa que li digueren a Miss Lawrence fou que el destre Lalanda pensava brindar-li, a la tarda, un toro a la Monumental.

Això, a Miss Lawrence i al noi Douglas els féu molta il·lusió.

Tanta, que Miss Lawrence renuncià a l'incògnit.

Després, tot era preguntar, amb una mena d'alegria infantil:

—Ho portaran els diaris? Ho telegrafiaran a Londres, els corresponals?

Eeeep!... A la nit, la parella Lawrence-Douglas junior anà al café-concert Sevilla.

A miss Lawrence la varen distreure molt les artistes, però sobretot, la divertiren extraordinàriament les intervencions del públic.

Per exemple: En un cuplet titulat Barrio andalus, l'artista Carmen Palacios es passeja, al compàs d'un pas-doble, per l'escena, i en el moment d'arribar als bastidors i tombar, marca una postura flamenca que la concurrència subratlla amb un:

—Eeeep...!

Gertrude Lawrence va trobar aquesta exclamació de primera.

En repetir-se el cuplet, no pogué ja contenir-se i corejà també, amb el públic:

—Eeeep...!

Les aparences enganyen

El dilluns a l'estació, poc abans de la sortida del tren, Gertrude Lawrence es deturà a un quiosc de periòdics. Volia emportar-se'n alguna publicació típica de Barcelona. Una mena de record, com si diguéssim.

Primer, adquirí uns postals.

—Té, mira: un Douglas Fairbanks senior! — exclamà rient, tot donant una de les postals a Douglas fill.

Era la foto de José Crespo... Després, fullejà les revistes.

—Em quedaré aquesta — digué, assenyallant-ne una a la portada de la qual hi havia unes dones nues —. Deu ésser una revista d'espectacles de Paral·lel.

La revista en qüestió era Pentalfa, òrgan dels nudistes i naturistes.

Al millor, a dins hi havia el retrat del poeta Viura!

Les causes justes

A una de les darreres sessions plenàries de l'Ajuntament, el conseller regionalista senyor Roda i Ventura interpellà el conseller de Beneficència senyor Cortès respecte de la supressió de tres places de dentistes municipals.

El senyor Cortès esgrímí abundants i explícits arguments per a justificar la supressió. Estigué tan eloqüent, que el senyor Roda i Ventura hagué de reconèixer-li que tenia tota la raó.

Després del debat, el senyor Cortès comentava:

—El que jo voldria saber, és qui i per què les ha suprimit, aquestes tres places!

La batalla del 14 de juliol

Quin escriptor farà ací — com Paul Morand a França — la novel·la satírica del nostre petit món cinematogràfic?

De material no n'hi faltarà. Tindrà tants personatges pintorescos com vulgui.

Un d'ells, aquell director de films nacionals, conegut ja dels nostres lectors, que creu que d'un cavall se'n diu, en castellà, caballo (pronuncii's la jota com en català).

Es parlava un dia, davant d'aquell director, del film de René Clair 14 de juliol.

—Ah, sí! La batalla aquella... — comentà el nostre home, fent-se l'assabentat.

Hitler dona alegries

El director i propietari d'aquell setmanari antifeixista hispano-alemany, anomenat Der Antifaschist, que fa uns mesos sortia a Barcelona, senyor Lluís Stautz, aquests dies està que no s'hi veu de content. Quan troba un seu amic o simplement conegut, després de saludar-lo, li diu en el seu castellà balbucient:

—Amigo mio, debe usted hacerme objeto de sus congratulaciones...!

I tot seguit mostra un periòdic berlinès en el qual hi ha la llista d'una quarantena de noms, ciutadans alemanys, els quals han estat privats de llur nacionalitat pel règim nazi.

No cal dir que la seva satisfacció prové del fet de veure inclòs el seu nom en aquesta llista, entre els noms de la qual — fa remarcar joiosament el senyor Stautz — figuren gent conegudíssima i sobretot el del professor Einstein.

La vocació

La Veu del Vespre del divendres passat, il·lustrant un article d'Adrià Gual titulat Velocitats, inseria un dibuix de tall vuitcentista i d'estil modernista, en el qual es veia una dama al costat d'una bicicleta i entremig d'unes artistiques lletres que deien «Cosmòpolis» i «Cyclos».

Convençut del fracàs dels Soviets per la conferència donada a Madrid pel Sr. Tallada, Stalin decideix abandonar el comunisme i nomenar el Sr. Tallada tsar de totes les Rússiaes.

Les vint-i-quatre hores dels llibres de Santa Madrona

A sota d'aquest dibuix, hi havia aquests mots: «Reproducció d'un cartell anunciador d'una marca catalana, original de l'articulista».

Fera temps que més d'un bon ciutadà barceloní barrinava sobre què podia ésser la veritable vocació d'Adrià Gual, per haver-se adonat, naturalment, que el Senyor no l'havia pas cridat pels camins del teatre. Ara, l'esmentat enunciat ens l'ha descoberta: «...una marca catalana, original de l'articulista». És a dir: Adrià Gual havia excel·lit creant originals marques de bicicletes.

Sitgetana

El pintor Mas i Fontdevila, company de joventut de Miquel Utrillo, passava molts dies de l'any a Sitges, on tenia casa parada. La vella amistat que unia ambdós no s'estroncà mai, i ara, a Sitges es mantenia fresca com una rosa perquè quan no hi havia pretextos per a xerrar plegats, n'hi havia per a callar a l'uníson; silencis perfectament acordats com sol passar sempre entre velles amistats. I aquesta era vella; els dos sitgetans d'adopció havien ja passat la setantena. Aquests silencis, naturalment taciturns, sobretot per part de Mas i Fontdevila, que estava obsessionat amb la idea de malaltia o de mort, alternaven de vegades amb aquests temes parlats, més aviat descoratjats. Pocs mesos abans de morir els dos grans homes, Mas i Fontdevila havia tingut ocasió de renovar els seus malvaranys a la porta de can Miquel Utrillo. El pintor portava un exemplar del diari *La Vanguardia*, on es llegia, ostensivament, l'esquela mortuòria del marquès de Moy.

—Ja ho veus —deia amb veu ofegada Mas i Fontdevila—; el marquès de Moy també hi ha petat... i a la edad de 71 años...!

—I bé, home, no t'hi encaparris —respongué Utrillo, sempre comprensiu i oportú—; tu no ets pas marquès!

A la cua, no!

La gentil sopran Maria Espinalt — de la qual fa unes setmanes reportàvem unes anècdotes que ens deien com és de franc i espontani el seu caràcter —, fa pocs dies que va marxar a Milà. Hi anà disposada a passar-hi una temporada estudiant a la Scala, la seu del cant.

Els seus amics, però, van estranyar-se que al cap d'uns quinze dies ja es tornés a trobar a Barcelona.

—I, doncs, com és que ja ha tornat? —Es que volien fer-me perdre el temps —contestà l'artista—. Em volien posar a la cua de tots els que havien de provar, una cua llarguíssima... I, francament, crec jo que després d'haver estat *vedette* en el Liceu de Barcelona, era una mica denigrant. Els vaig engegar a passeig. Ara, si volen res, ja em vindran a trobar!

Un equipatge poc atent

Quan partí a Milà, la simpàtica Maria Espinalt hi anà acompanyada del seu pare. L'Agència Cook els tragué els passatges. Arribaren a l'estació de França carregats de maletes. Pujaren al tren...

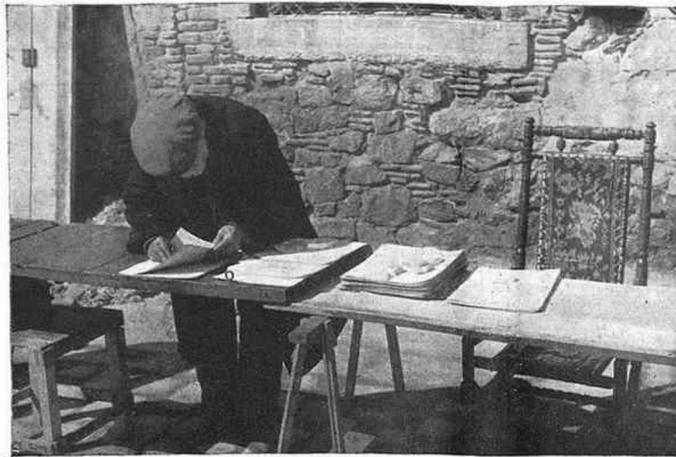
Ja a terme, esperaren inútilment que arribés el seu equipatge. No venia. Al cap de dos dies, telegrafaren a l'Agència Cook preguntant.

Aquesta Agència els el trameté tot seguit, després d'haver indagat que les maletes foren deixades oblidades al peu de l'estrep del cotxe i recollides per un empleat de l'estació.

La jove cantatriu es pensava, segons deia després tot content el fet, que com que el seu nom ja constava en l'equipatge, les maletes ja haurien també arribat...

L'home dels llibres vells dels barraques de Santa Madrona irradia entorn seu tota la tristesa, tot l'empresimament i tot aquell deix de resignació filosòfica de la vida d'aquells bidells de l'Institut i del Museu que romanen asseguts al peu de l'entrada de l'aula, mig caparrajant, becaïnoses, mentre la porta s'obre i tanca. En els temps del nostre batxillerat en coneixíem molts amb la mateixa figura, la mateixa misèria i el mateix trist anar tirant. I el mateix empolsament

per sempre i llavors és quan per un camí o altre, curt o llarg, planer o accidentat, el volum farà cap al Portal de Santa Madrona, lliscant sempre avall, fatalment, d'una manera irremediable, entremig de les biblioteques de segona mà dels magatzemers de paper imprès...

«El vellet de la barba nevada treu la música al sob»

damunt d'aquell guardapols de guardador de claus d'aparells de física i d'ocells de l'història natural.

Mirats de lluny, els barraques de llibres de Santa Madrona semblen un hangar allargassat dedicat a no sé quina cosa. Llur aspecte s'adiu força amb el del barri que, un xic més enllà, bigarrat i pestilent, alça una bonior de mercat alarab d'utills de segona mà, de peix podrit, llegums furtats i de tot el que de mà en mà va davallant i hi va a raure en una subhasta suprema de quatre sous.

Mirant-los de la vora, l'olfacte us denunciarà tot el paper imprès anat, rogenç del sol i de vellesa, empolsat i esmortit, que s'hi amuntega.

En un recó de la barraca l'home assegut de cara al taulell, mig a dintre mig a fora, fuma. L'esguard llunyà, el cos immòbil, sembla absorbit per un pensar profund i transcendent. Ha arribat a quarts de deu i ha tret per grupets de deu o dotze llibres tota la literatura a la davantera. Un copet de plomall haurà rentat un xic la cara als pobres llibres rogenços... Però abans, l'home del barracó s'haurà llevat molt d'hora, haurà fet volar els coloms, els haurà donat gra i n'haurà separat un parell de grassos per vendre'ls al mercat de Sant Antoni. Altres, hauran posat l'escaiola al canari, s'hauran llevat més tard perquè han treballat de nit de suplent de vigilànt de barri o en qualsevol altra ocupació insospitada.

Pel matí, a les barraques, hi sovinteja la visita de l'home que cerca llibres els preus dels quals no pot assolir en els llibreters de volums nous. Crec jo, gent vella, que mira i remira, toca, fulleja i regira sense demanar el que cerca. Els vells es posen les ulleres i de vegades demanen unes coses extraordinàries i desconegudes de l'home del barracó. Aquesta hora també ho és dels desesperats. Hi ha qui està necessitat d'uns rals i obrint la llibreria de casa seva, n'escull un tom destinat al sacrifici després de romandre ben convençut que no resta res més per vendre o empenyorar.

El llibre escollit pel sacrifici, per més alt valor que tingui, no és admès a l'empenyorament. Cal, en aquest cas, despendre-se'n

tudiant, un desesperat, s'acosta i presenta un gros llibre que ha desembolicat curiosament:

—Quant en doneu? L'home del barracó abans de dir el preu comença, rutinàriament, a desvaloritzar la mercaderia. Es tracta del volum III de la

«El reconet de les meravelles... Una vella reliquia»

Història Nacional de Catalunya de Rovira i Virgili.

—Què voleu que en faci d'aquest llibre? El noi es desconcerta i protesta:

—Que no sabeu que aquest sol volum ja val quaranta pessetes?

L'home de la barraca s'arronça d'espatlles i li respon:

—Si en voleu cinc pessetes, deixeu-lo; si no, ja el podeu embolicar altra vegada...

El noi dubta i fa un darrer esforç cercant en la forma la revalorització del fons:

—Es un llibre nou de trineca, que no ho veieu...?

El comprador fa una ganyota i tanca totes les sortides:

—Es un llibre que no es demana. El volum que té venda és el IV...

Ben entès que si hom li porta el IV dirà que és el III que li interessa.

Malgrat tots els menyspreus al llibre intel·ligent i valuós, quan un d'aquests caurà a les mans de l'home que compra llibres per revendre, el separarà i guardarà a part per a vendes especials a domicili per mitjà d'un corredor, o en llocs on el pagaran a bon preu encara.

La pols, el sol i la serena solament amanyaguen les cobertes policromades estil Sopena, Maucci i Tasso i les dels editors madrilenys tan amants de la colorina barroera i de la taca de color com a estri per fer lectors. El llibre bo té, en les barraques de Santa Madrona, un reconet especial a l'abric de la intempèrie...

Les barraques tenen el seu recó de les meravelles. Llibres que els dits encuriosits de la plebs marciren aviat i els quals poden produir un benefici interessant o immediat. El recó de les meravelles està envoltat d'uns murs formats per uns toms gegants de la *Divina Comèdia*, *Orlando furioso*, *El Paraiso perdido*, *Històries Naturals*, *Atlas de Geografia* i *Enciclopèdies* variades amb unes quantes dotzenes de *Miserables* de Victor Hugo i de *Mosqueters* del pare Dumas esgrogueïts fins i tot per damunt les cobertes i corcats per l'ús i el temps. Les parets, doncs, són la vella guàrdia d'aquest fons de reserva del marxant. Al mig hi ha un taulell damunt del qual esperen destituts els volums arreplegats al vol que encara poden explotar-se amb bon profit... Un *Stendhal*, *Del Amor*, en prou bon estat per demanar-ne quatre pessetes; dos Premis Cre-

xells regalimant d'actualitat: *Vida Privada* un xic espelofat i *Valentina*; *Las Obras de la Sublime escritora del Amor Divino Sor Teresa de Jesús Maria*, *Carmelita descalza*, en un volum; *L'Estudiant i la Pubilla* i *El Comte Arnau*...; unes quantes obres en bon estat editades per Mundo Latino i Renacimiento de Madrid a base de ninots acolorits a la coberta, sempre vendibles per les terrasses dels cafès entre certa clientela lectora habitual de *Crónica* i *Estampa*; un diccionari en impecable estat d'higiene i conservació: l'obra de Pompeu Fabra, per unes quaranta-cinc pessetes. Un *Pallas* també ben conservat i *El divino impaciente*, un èxit de circumstàncies, per duplicat, un volum dels quals no ha estat tan sols desfullat...

Al recó de les meravelles hi ha de tot, fins algú hi té telèfon...

Una d'aquestes barraques està dedicada especialment al llibre de música. Allà hi trobareu, entre velles partitures i biografies dels genis musicals, un vellet de barba nevada assegut en una cadira patriarcal i alguna vella reliquia tals com un faristol esprimitatxat i un *Sbradivarius* ronyós procedent d'un *bal musette*, darrera etapa d'una vida dissortada.

A migdia, l'home de Santa Madrona rep la visita de la muller o de la filla, les quals en una cistellet li porten el dinar calent. El patró menja una escudella molt espessa servida dintre un pot mentre la dona o la noia se'l contemplen, i de tant en tant un possible client passa. De vegades algú s'atura, pren un llibre i en demana el preu. Liavors l'home de la barraca, sense distreure la seva atenció a l'escudella, ni alentir el va i ve de la cullera dels llavis al pot, respon, al mateix temps que dona una llambregada ràpida al llibre que hom li mostra:

—Pela...!

El comprador és un obrer dels molls. Té un llibre a la mà, *Los Credos Libertadores*, il·lustrat amb una falç i un martell corprenedors que tapen tota la coberta. L'home dels molls ha pagat la pesseta i se n'ha anat tot fiant-lo a la butxaca. Després a casa seva, un cop haurà sopat, procurarà llegir-lo i assimilar-lo fins que, rendit per

mismo, *Cooperativismo*, *Solidarismo*, *Anarquismo*...! Hora de literatura transcendent i melodramàtica editada per Maucci i els de la seva escola... *¿Quién fué Jesucristo?* i d'autors no pas menys transcendents com el baró de Holbach...

Mitja tarda. Allau de gent bigarrada que cerquen i troben les coses més diferents i oposades. Un bohemí se'n duu *Del Born al Plata* de Rossinyol. Un intel·lectual carrega amb un volum ben relligat de *La Revista* de 1926 amb un índex considerable on figuren Crexells, Joaquim Folguera, Soldevila, Puig i Ferrer, Guerau de Liost i d'altres. Tot plegat per catorze rals... Un menestral, bon pare de família, s'acosta al taulell i amb mà decidida pren un llibret tot esperançador: *Cómo se cura el estreñimiento y la diarrea*. Per ell, sens dubte, es tracta d'una troballa sense parió. Un artiller, atret pel cromó de sang i fetge de la coberta, compra una obra de Gorki per a la seva promesa.

Una edició madrilenya de *Por la Concordia* de Cambó, naufraga enmig d'un oceà de novel·les setmanals, de contes de Calleja i de fullets de literatura detectivesca a trenta cèntims.

Més tard, quan la nit cau i el barri pren aquell polsim tèrbol que li ha donat fama, les barraques s'illumina amb una llum esblaimada d'agonia d'acetilè, la qual envormentella una corrua de gent que passa i hi fa el nas sense entretenir-se gaire; que fulleja, ací i allà, algun petit llibret de presència insignificant. L'hora de la literatura higiènic-venèria ha arribat. Molta *Higiene Sexual*. Moltes *Fisiques de l'Amor*. Molt *El Instinto Sexual*... Llibres de l'hora del capvespre a Santa Madrona.

Els bustos greus i severíssims d'Esculapi i Hipòcrates, vistos a través de la fantasia d'un dibuixant de cromos de tauletes de xocolata d'aquells que historien la guerra del Rif per a la casa Juncosa, encapalen i enquaden una obra d'una importància cabdal segons el títol: *La Calipèdia Moderna. Conocimientos para la vida privada*.

Allò de *Los Misterios de la Inquisición* corre de mà en mà i és fullejat amb interès per certa classe de públic en el qual els soldats de les *Drassanes* són majoria. Aquell soterrani de claustre, lúgubre, de les cobertes gravat terrorífic on uns frares, rodejats de torxes enceses, rosteixen a l'est una dona tota nueta, és un imant per als encuriosits passants d'aquesta hora del capvespre.

Entre tanta calipèdia i tanta literatura de lacais, una absència, sortosament, es remarca. La del llibre català. El nostre llibre no abunda en aquests llocs de llibres rebutjats. El lector de llibres catalans no es desprèn tan fàcilment dels seus amics. La qualitat, la finesa, l'estilització, el gust dels nostres impressors, dels nostres editors, ressalta i brilla amb unes arestes prou fines i vives perquè hom s'adoni sense esforç de tots els pocs i cada un dels que hi ha entre tanta paperassa impresa encapçalada amb grollera colorina. Llavors ens adonem que l'art d'imprimir llibres és un art ben català. Cada cop que en veiem sotsobrar un en aquesta mena d'apocalipsi literària de Santa Madrona, no podem menys que rescatar-lo.

Quan mitja nit s'atansa, les barraques tancades projecten sobre l'empedrat humit i tortuós de les *Drassanes* una taca bruna. A dintre, com en el somni del fabricant de nines, en el recó de les meravelles una pantomima comença. Els mitjans i un personatge escampats pel fullam de les prestatgeries, premats dintre d'aquell atapeïment de volums arrenglerats senten la fressa del barri que els envolta i prenen nova vida. Es llavors que l'atribulada *Valentina* surt del braç del Comte Arnau i junt amb els frares de la Inquisició, la Dama de les Camèlies, la família Lloberola i els quatre Mosqueters obrin la dansa i ballen uns rigodons amb música de Mozart, mentre Orlando Furioso grata l'estravarià i el Divino Impaciente, esvrat, damunt un empostissat de Calipèdies i *Credos Libertadores*, aixeca les mans enlaire i posa els ulls en blanc mentre per la banda de fora un ca vagabund s'apropa zigzaguejant a les tanques de fusta i discretament aixeca la pota del darrera...

J. E. BARTRINA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Camiseria F. VEHILS VIDAL
32, Avinguda Portal de l'Angel, 34
7, Plaça de la Universitat, 7

LA MILLOR COL·LECCIÓ DE CAMISES FETES

Camises popelín, colls i punys a 7 Ptes.
Camises zèfir, colls i punys a 9 Ptes.
Camises popelín extra, colls i punys . . . a 12 Ptes.
Camises seda artificial, colls i punys . . . a 18 Ptes.

SEMPRE VEHILS VIDAL

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de nocés: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

GUTENBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze Tintes i Utiltatge per les Arts Gràfiques
Aguilers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

CODORNÍU

La muixaranga d'Algemesí

Era un dia de festa... Els carrers de la ciutat de València eren plens d'una gentada policroma i bellugadissa... De sobte, aquella gentada que anava fent el seu camí soia la llum esplendida del sol, es va concentrar al voltant d'alguna cosa...
— Què és? — va demanar algú.
— La muixaranga d'Algemesí — contestà una d'aquestes persones amatents a lluir tothora l'erudició que posseïxen.
I era la muixaranga d'Algemesí...
Però... què és la muixaranga d'Algemesí...?

Tot seguit es veu que s'assembla extraordinàriament a les colles dels Castellans de Valls, més sovint anomenats Xiquets de Valls. I seria curiós cercar les relacions que uneixen uns i altres...
Mentrestant, havem anat a parlar de la muixaranga d'Algemesí amb Maximilià Thous, conservador del Museu d'Etnoografia i Folklore de València, gran coneixedor dels costums valencians i que, a més a més, ha dut a la capital aquestes manifestacions populars que gairebé anaven desapareixent en la ruralia. El senyor Thous, amabilíssimament, ens facilita nombroses dades.

— La paraula muixaranga — ens diu — és senzillament una deformació de la paraula moixiganga...
— Orígens?

— La muixaranga d'Algemesí potser va començar simultàniament l'escalament de muralles. Els seus components, anomenats muixarangers, són més bé atletes que danzants i solen dur unes atxes de vent amb les quals, més que il·luminar les torres o castells que fan, molesten tot el que poden, aplicant-les, per exemple, a la roba dels companys, que deixen bruta, socarrimada i plena de cera...
I no solament a la roba dels companys... Les autoritats d'Algemesí han hagut d'ordenar més d'un cop que els muixarangers es posin en lloc visible un número que serveixi per a distingir-los i aplicar-los un correctiu. Però parlàvem dels orígens, no? Crec que la muixaranga, en el seu estat actual, no va més lluny del segle XVII. Açò pel que es refereix a l'espectacle. Quant a la indumentària, ha sofert canvis radicals, més per conveniències de les guarda-robes proveïdores que per la voluntat dels executants. Enguany anaven amb pantaló vermell, faixa, camisa blanca i boina.

— Sí: una barreja de Xiquets de Valls i pelotaris...
— Abans anaven vestits de foll... I la muixaranga era anomenada per alguns el ball dels locos... Naturalment, el vestit de foll era convencional: pantaló i brasu fets amb una forta tela de matalàs a ratlles i, al cap, un barret amb unes grans orelles... Aquella tela tan forta era excel·lent per a la mena d'exercicis que fan els muixarangers... Estic convençut que aquest digne-ne uniforme fou una conseqüència de la popularitat assolida per la sarsuela *Jugar con Juego*. I em referma en aquest convenciment el fet que el cap de colla, mestre de la dansa o pare dels locos duu sabatilles, mitges, calces curtes, casaca

i tricorní vorejat d'ermíni com el marquès de Caravaca que surt en aquella sarsuela.
— Combinacions?
— Són molt variades. La base sempre és sòlida; el nen que remata les construccions (o sigui l'enxaneta de Valls) no ha d'ésser propens a marejar-se... L'home que el sosté és anomenat el Calça, probable corrupció de *el que alça*... Hi ha altres dos personatges que no formen part de les construccions, que es limiten a demanar la contribució vo-

La muixaranga davant de l'Ajuntament de València

luntària dels espectadors i als quals s'anomena els botargues.

— Què més?
— Entre construcció i construcció hi ha una estranya desfurada en la qual els trenta-dos muixarangers (són trenta-dos) formen en dues files paral·leles i les vuit parelles de cada extrem es separen en fila índia traçant una voluta o rotlle a pas rítmic, pausat i llarg, duent les mans juntes, baixes, a cada costat de la cintura fins a retornar al punt de partida. És una cerimònia que fan molt seriosament i el significat de la qual no puc explicar-me... Un altre element de la muixaranga el constitueix la música, formada pel taulell i la dolçaina.

«Encara resta alguna dada, menys interessant. Però una cosa que no vull ometre és el nom dels darrers mestres i animadors de la muixaranga, que han estat Quico el Barber i el Pare Sant, no el de Roma, sinó un altre que vivia a Algemesí i que ja — Moltes gràcies, senyor Thous.

Com pot veure el lector, aquest agraïment està plenament justificat. La informació és abundosa. Ara, les persones tècniques en aquestes coses poden anar fent les comparacions que calgui fer...
ALMELA I VIVES

Mirant a fora

Comparació esportiva

Un membre molt assidu de la Comissió Stavisky en treia aquesta impressió:
— No m'he deixat perdre ni una sola sessió, i cada dia estic més indecis. Tinc la sensació d'assistir a un partit de rugby. Tot de senyors que es passen la pilota a una velocitat boja, com si els cremés els dits. I el que és més curiós, és que ningú no vol tirar-la al gol.

El dictador amb una excepció

El coronel Cooper, l'enginyer americà que ha dirigit la construcció de la presa d'aigües de Dnieprostroi, ha contat a un periodista anglès (o almenys aquest la refereix) l'anècdota següent:

Un dia que Stalin i Cooper dinaven junts, eren servits per una noia russa que es limitava a deixar els plats sobre la taula i se'n anava, de manera que Stalin mateix havia de passar els plats al seu convidat.

Mentre prenen cafè, Stalin digué a Cooper:

— Ja heu vist que ja aquesta noia. Doncs fa tres anys que dura. Tot el món es pensa que sóc el dictador de cent milions de persones i, ja ho veieu, no puc treure res d'aquesta noia. Estudia per a obtenir un diploma universitari i creu que una dona cultívada no pot rebaixar-se a servir un home, sigui qui sigui.

Periodistes al pas de l'oca

A Alemanya hi ha la moda dels camps: camps de concentració, camps de treball, etc. Duen que fins hi ha, prop de Berlín, un camp de futurs periodistes. Per a aquest darrer, hom reclutarà dos-cents cinquanta xicots entre els estudiants, les joventuts hitlerianes, els camps de treball, etc. I se'ls donarà una educació de la qual no serà exclosa, naturalment, l'ensenyança de la doctrina nacional-socialista ni l'entrenament físic. Potser també se'ls ensenyarà a escriure.

«Mein Kampf»

Fins el 4 de juny no es sabrà si el tribunal del Sena ordena la destrucció de la composició i dels exemplars ja impresos de la traducció francesa del llibre famós de Hitler, Mein Kampf. Per ara, tot, composició i exemplars, ha estat confiscat a demanda, com explicàvem, de l'editor alemany del llibre, perquè el seu autor no havia donat permís per a la publicació en francès.

En canvi, per a la traducció italiana, el propi Hitler ha escrit un pròleg...

Historieta vienesa

— Dos vienesos es troben pel carrer.
— Ja saps la notícia? — diu un —. La policia acaba de descobrir un atemptat que es preparava contra Dollfuss.
— Què dius ara? Com ha anat?
— Mira, que la policia ha trobat una raetera davant de la porta de la cancelleria.

La renaixença reto-romana

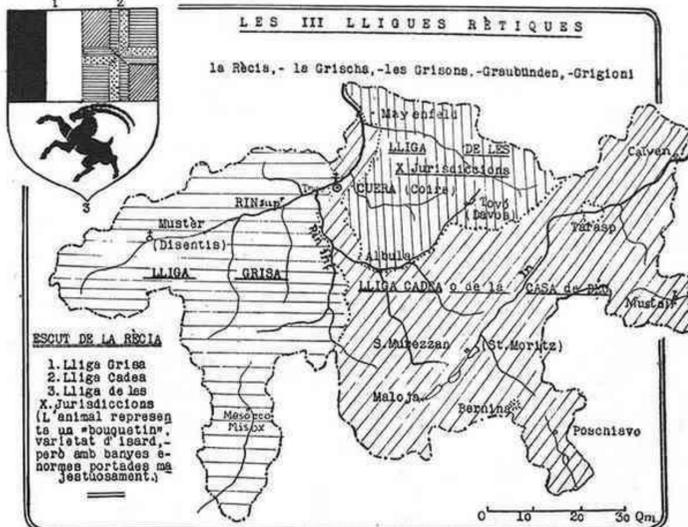
Els cimals dels Alps de la Suïssa Oriental, presidits per la Bernina (4.052 m.), formen les altes valls del Rin i de l'In (Engadina, Surselva, etc.). Aquestes valls són el bressol i el refugi de la que fou un dia ufanosa raça rètica.

Ignorada dels països llatins i poc coneguda àdhuc pels suïssos mateixos, la Rècia té per als catalans un interès major que per a qualsevol altre país, excepció feta de Suïssa. En efecte, la raça i la llengua reto-

lliga o Estat que, junt amb les altres dues lligues rètiques, entrà més tard a formar part de la Confederació dels primitius cantons suïssos.

Per fi vingué un príncep-bisbe partidari de la independència rètica: Hartmann de Werdenberg Sargans, el qual hagué de lluitar durant tot el seu regnat contra Àustria i altres prínceps.

En la Rècia occidental, després de no poques vicissituds, senyors i prínceps locals

Mapa històric de la Rècia

romanes són germanes bessones del català.

La llengua rètica tingué com el català, una època florida a l'Edat mitjana; els seus dominis s'estenien del Gotard, la Baviera i el Tirol, fins al Cars i l'Adriàtic, comprant per tant tota la Suïssa Oriental, l'Alt i el Baix Tirol i tot el Friül. Vingué després la decadència: les invasions, les guerres, les lluites aferrissades de la Reforma. Més modernament, la llengua rètica ha sofert la invasió pacífica, però, més perillosa, de les seves formidables veïnes, Germània al Nord i Itàlia al Sud. Per sort, el renaixement no es fa esperar. Aquest s'inicia a principis del segle XIX i no solament salva la llengua rètica de la seva total desaparició, sinó que, gràcies a l'esforç tenaç dels literats i dels erudits, el reto-romà es col·loca al nivell de les altres llengües neollatines, germanes seves.

Mai, en la història d'un poble o d'una raça, no s'han acumulat tants i tan poderosos factors adversos a la seva existència com en el cas del poble reto-romà. I malgrat això, avui veiem com, reduït i tot a una petita minoria, esclafat gairebé pels seus poderosos i absorbents veïns, el patriotisme i la ferma voluntat dels seus fills, amorosament sostinguts pel govern federal suís, han retornat al reto-romà l'esplendor dels temps passats. Cap altra llengua renascuda no pot donar proves d'una resistència i d'una perennitat semblants.

Però abans de parlar — cosa que farem un altre dia — de la literatura reto-romana, diguem alguna cosa de la història de Rècia. Fins el segle V la Rècia depenia de Roma amb el nom de Rhaetia prima i Rhaetia secunda o Vindelicia. En 493 passa al poder dels Gots. En 537 al dels francs. El cristianisme data també del segle V (bisbat de Cuera — 453 — i convents de Mustèr i Cazis).

Una família autòctona, els Victorides, dirigí els destins de la Rècia del segle VI al VIII, fruit de la dignitat de *praeses*. Els reis francs merovingis, a l'igual que Carlemany, respectaren les institucions rètiques. En desfer-se l'Imperi carolingi, la Rècia entra a formar part del regne germànic.

El poder del bisbe de Cuera, anul·lat per Carlemany, prengué novament importància fins a obtenir el títol de príncep (1170), que conserva fins el segle XIX. L'abat de Mustèr fruita també de poders temporals, però amb el control del poble. En 1285 existia ja una *Universitas Hominum Disertinensis*, composta dels dos poders.

La població rètica oferia no obstant una resistència sempre creixent a l'extensió del poder dels senyors i del clericat, resistència que era reforçada per la immigració dels Wàlser (Valè) i del Sud dels Alps. Remarquem com, ja des d'aquells temps, el poble reto-romà, igual que el català, era gelós de llibertat i essencialment democràtic: les diverses valls eren dividides en comunitats al cap de les quals hi havia un *mistral*. Aquests *cumins* no són solament característics de la Rècia, sinó de tota l'Hel·lècia.

L'origen de la independència i de la democràcia suïsses es deu indubtablement a aquestes primitives corporacions que anaren prenent importància política a causa de les guerres, fins a esdevenir les famoses *Lands-gemeinde*, subsistents encara avui. Les *Lands-gemeinde* no són altra cosa que una assemblea anual del poble sobirà per a rebre compte de la gestió dels governants, votar les lleis a mà alçada i procedir a l'elecció del nou govern i dels funcionaris.

En 1363, Àustria, que ja posseïa tot el Tirol i el Vorarlberg, cercà d'annexionar-se la Rècia, instal·lant un bisbe-príncep a la capital: Cuera. Aquest, Peter Gelito, canceller de Carles IV, no tardà a posar-se a les ordres dels ducs d'Àustria. En 1360 els austríacs intenten la invasió de la Rècia, però són rebutjats coratjosament pels reto-romans, malgrat la força del nombre: en el coll de Frauentor (Porta de les Dones) calgué la intervenció de les dones per a rebutjar els austríacs i assolir la victòria.

Malgrat aquests fets, el bisbe cedí a Àustria el bisbat amb els seus béns i drets per espai de vint anys al preu de 1.000 florins anuals i marxà a residir a la cort austríaca, però els seus súbdits, reunits a Zernèz, l'intimaren a retornar al país.

El príncep-bisbe no accedí a aquesta requesta. Totes les seves jurisdiccions i *cumins* prengueren aleshores una sèrie d'acords i pactes que donaren lloc a la fundació de la Lliga Cadea (en cèltic, *església*).

arribaren també a un acord amb llurs vassalls, reconeixent-los el dret d'intervenir en els afers públics. Les lluites que tots ells hagueren de sostenir contra enemics exteriors els portaren a concloure un pacte d'aliança i d'ajuda mútua. S'alliaren a l'abat de Mustèr, Albert de Sax, Ulric de Rhàznis amb tots els seus vassalls i més tard el comte Joan Werdenberg Sargans. (Aquest agrupament, junt amb altres comtes, conclougué una aliança amb el cantó de Glaris — ja federat — en 1400.) D'aquestes successives aliances nasqué la II Lliga Rètica, la Lliga Grisa, fundada a Trun en 1424, sota l'era-ble històric, arbre símbol de les llibertats rètiques que subsistí fins l'any 1830, un tany del qual és curiosament guardat i viu encara avui.

Finalment al Nord de la Rècia, comtes i senyors en nombre de vuit i més tard de deu, tement la pèrdua de llurs llibertats, s'agruparen en una aliança per formar un nou estat o Lliga, nomenat de les X Jurisdiccions, amb pacte de defensa i ajuda mútua.

Així es constituïren en territori rètic tres Estats federats: La Lliga Cadea, la Lliga Grisa i la Lliga de les X Jurisdiccions. Aquestes tres lligues formaren una mena de super-Estat, puix tenien un origen comú, una mateixa llengua, i una dependència espiritual única: el bisbe de Cuera. Des del segle XV, tot i guardant cada lliga completa llibertat, obraven enfront de l'exterior com un sol estat. Així i tot les tres lligues rètiques no tardaren a ésser constretes a cercar una aliança amb els primers cantons federats helvètics, ells també en lluita ininterrompuda contra el mateix invasor: Àustria.

En 1470 Àustria pretenia sobirania sobre diverses valls de la Lliga Cadea. La guerra no tardà a esclatar. Benedict Fontana, cap de l'exèrcit rètic a Calven, no dubtà, malgrat el consell dels seus, a atacar les tropes austríacques fortament instal·lades a l'eixida de vall Mustar, prop de Calven. Fontana, al front dels seus homes, es llança a l'assalt de les fortes posicions enemigues, però cau en arribar-hi, no sense excitar i encoratjar els seus a la lluita fins a rebutjar els austríacs. B. Fontana és l'heroi victoriós dels reto-romans. I la batalla de Calven (22 maig de 1499), un dels episodis més importants en la història de la Rècia.

Aquesta curta i victoriosa guerra de Suabe no aportà als reto-romans cap augment de territori. Ni als suïssos confederats tampoc. Però consagrà definitivament llur independència de la Lliga de les X Jurisdiccions i la seva aliança amb les altres dues Lligues o Estats rètics. I cronològicament l'aliança de les III Lligues amb els Confederats suïssos, havent rebut el bateig de ferme a una victòria mancomunada, posà un terme a les guerres que des de tants anys sofria la Rècia.

Des d'aquest moment doncs, la història de la Rècia esdevé estretament unida i no forma més que un tot amb la història de Suïssa.

RAMON FORN

EN LA INTIMITAT DEL VOSTRE MENJADOR CAL QUE LA VAIXELLA D'ARGENT SIGUI ENCARA UN REPÓS PER LA MIRADA...

J. ROCA
PASSEIG DE GRÀCIA, 18
és un argenter de qualitat

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. ■ Telèfon 17047 ■ BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Un traje confeccionat de qualitat insuperable sempre

SASTRERIA MODELO

11, Rambla Canaletes, 11

GALETES BIRBA

ELABORADES AMB PRODUCTES NATURALS DEL PIRENEU
SÓN LES MILLORS

EL CINEMA

L'ACTUALITAT

Entre els programes

Si aquesta setmana haguéssim de recomanar una estrena als nostres lectors, no ens hi pensariem gens: *Krakatoa*, els diem, sense cap mena de dubte. Heus aquí un documental modèlic, breu, concís, però d'una emoció extraordinària en la seva objectivitat. Parlar-ne no és tasca de la crítica de cinema; per desgracia que aquesta fos en l'art d'analitzar un film i descobrir-ne la composició secreta.

El film pren el seu nom de l'illa Krakatoa, que aleshores de la catàstrofe sísmica

nies, elevant-se per damunt les aigües planes de l'immens Pacífic, és l'espectacle que termina aquesta cinta sorprenent. I podem dir-ho. Una cosa és estar informat d'aquestes catàstrofes per la lectura, i altra cosa és, si no assistir-hi personalment, veure-les mitjançant l'objectiu cinematogràfic. Heus aquí un espectacle altament instructiu.

I ara, a les antipodes d'aquest espectacle! La natura recorreguda d'extrem a extrem. Després d'aquestes manifestacions hostils que ens inclinen al més negre abatiment,

«Entre l'esposa i la pareta»

de l'any 1883 va desaparèixer sota les aigües del Pacífic. Situat en l'estret que formen les illes de Sumatra i Java, el volcà, avui, després de la memorable erupció del 20 de maig d'aquell any, resta sota les aigües. Com que el cinema no existia aleshores, hom ha recorregut a la tècnica emprada en els dibuixos animats per a explicar la magnitud i característiques d'aquella catàstrofe sense parió que va modificar sensiblement la geografia d'aquell indret volcànic. Abans d'arribar a aquest fragment, tractat, com hem dit, en forma de diagrames mòbils, el film fa veure, hàbilment muntats, una sèrie de volcans famosos en agitació, i cap espectacle no pot equiparar-se en grandesa al d'aquests torbs de fum, aquestes projeccions de lava incandescent que en precipitar-se pels vessants de la muntanya, ho arrassen tot amb una força que res no pot deturar, panorama de grandesa monstruosa acompanyat pel més caòtic dels sorolls que sense interrupció, hores i més hores, revela les proporcions d'un fenomen tallat en unes dimensions que sobrepassen extraordinàriament la imaginació i la força humanes. I per acabar, la filmació de la darrera erupció del Krakatoa, sobrevinguda darrerament. El cràter submarí llença la lava que munta en una columna d'aigua a unes altures vertiginoses. La columna d'aigua i de foc, la massa negra de les substàncies ig-

res no pot meravellar-nos més que aquest minut de cinema del gràfic Paramount que es projecta aquesta setmana al Coliseum i en el qual, per mitjà dels vidres d'aument i de l'alentit, hom ha filmat la cristallització del gel en figures geomètriques d'una elegància que sobrepassa la imaginació més fèrtil. És admirable, no de veure aquestes figures que tots ja coneixiem, sinó d'assistir a llur generació, gràcies al cinema, que ens ofereix així una lliçó que els nostres pares no podien ni sospitar.

En veure aquestes coses hom no pot menys de plàyer-se amargament que no s'hagi constituït encara un museu cinematogràfic, on quedessin dipositats aquests fragments de cinema, que, ben classificats, constituïrien un material pedagògic de primera classe. Ara, obeïnt al ritme comercial de l'exploatació dels films, aquestes incomparables realitzacions segueixen la sort comuna de tants metres imbecils: l'oblit i la pèrdua irremediable.

Venint de semblants espectacles, no serà sorprenent que el film *Entre l'esposa i la pareta*, que varem anar a veure perquè era de Marion Guérin, no ens trobi avui gaire conformistes. No negarem els valors de la realització, que, a desgrat d'un exotisme marroquí encartonat, s'acusen evidents en alguns fragments de la pel·lícula. També reconeixem amb satisfacció la bella tasca, difícilíssima, de Charles Laughton, però el film és per demés convencional i fals. I que consti que el tema d'un marit que hom no sap bé si la gelosia el fa boig, o bé si és la bogeria que el torna gelós i que, sigui com sigui, turmenta la seva dona, és un tema que mereixia un tractament millor. Original en principi, el veiem degenerar tot seguit cap als tòpics més explotats en la producció americana i entremig de decorats la pobresa dels quals tracta de dissimular una fosca quasi permanent.

No voldríem acabar sense felicitar la nova empresa del cinema Actualidades per l'encert que significa la setmana Walt Disney que ha organitzat. MIRADOR, amb l'article del nostre col·laborador Rafael Tasis, subratlla avui l'alt valor d'aquesta obra incomparable. També ens cal assenyalar l'aparició en les nostres pantalles de la darrera revelació amb caràcter sensacional del cinema: l'actriu Katharine Hepburn, de la qual ens hem d'ocupar a la primera ocasió que tinguem.

JOSEP PALAU

ESMENA. — Els nostres lectors devien fer-la mentalment en llegir en el nostre article anterior, parlant de l'heroïna femenina de *Justicia divina*, el nom de Margaret O'Sullivan en lloc de Maureen O'Sullivan.

PANORAMA

Elstree i Hollywood

L'Acadèmia d'Arts i Ciències cinematogràfiques, dels Estats Units, ha publicat la llista dels llorejats amb els premis anuals. *La vida privada d'Enric VIII* hi és citada dos cops: per la qualitat general de la producció, i pel treball superb de Charles Laughton. Els americans reconeixen obertament, doncs, que els millors films europeus estan en un peu d'igualtat amb els seus. Lazare Meerson, l'escenògraf d'*A nous la lliberté*, era fins ara l'únic europeu premiat per l'esmentada Acadèmia.

De «L'Home invisible» a «La Vamp invisible»

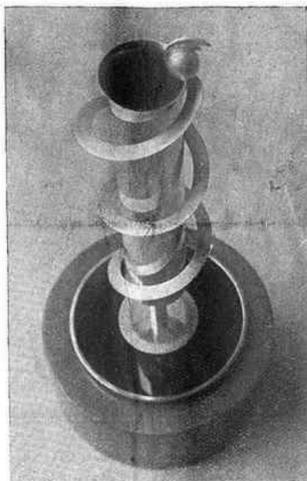
Després de l'èxit, tant a Amèrica com a Europa, del film tret de la fantàstica novel·la de Wells, hom diu si tindrem una sèrie de films interpretats per actors invisibles, seguint així aquella habitud cinematogràfica d'exploitar fins a l'exhauriment els temes que han donat bon resultat.

Un dels primers films d'aquests serà realitzat per Sternberg, el qual a hores d'ara ja hi treballa. Es tracta de *La Vamp invisible*, l'estrella del qual serà — naturalment — Marlene Dietrich.

—Serà el paper més bell de la meua carrera — ha dit l'actriu—. Fins ara, només era que una dona. He intentat de provar el contrari vestint-me d'home, però ningú no m'ha pres seriosament. D'ara endavant no seré home ni dona. M'assemblaré als àngels que es mouen graciosament en l'èter...

Es diu que Marlene tindrà en aquest film el paper d'una deessa que, a l'estil de les de la mitologia, baixa a la terra a fer-se estimar d'un mortal. Apareixerà primerament tota nua — és a dir, perfectament invisible —, després es posarà unes mitges negres, uns minúsculs pantalons, celles artificials i roig de llavis, coses que permetran de revelar la seva presència en la gran escena d'amor que interpretarà amb el seu partner.

Cinema amateur

Copa, projecte de Manuel Capdevila, premi de l'Associació de Cinema amateur per al millor film del concurs

COLISEUM

EL ACTOR MAS GRANDE DE TODOS LOS TIEMPOS

CHARLES LAUGHTON en ENTRE LA ESPADA Y LA PARED con TALLULAH BANKHEAD GARY COOPER

El fons del mar i la immensitat del desert com marc del més interessant dels idil·lis

DIRECTOR:

MARION GUERIN

UNA NECESSITAT URGENT

El cinema per a infants

No fa pas gaires setmanes, els diaris duïen la notícia que una comissió de pares havia estat a protestar davant de les autoritats per la confecció totalment inadequada del programa d'unes preteses sessions infantils de cinema. Demanaven també la intervenció del govern de la Generalitat — concretament, del departament de Cultura — en aquest afer prou important, i sembla que els fou promesa l'actuació immediata del Comitè de Cinema.

Això planteja abans que tot la qüestió

logia infantil, tan sensible, si no caldria establir un procediment que permetés, sense excessives pudibundeses, però amb un criteri sà i segur, advertir als espectadors si els films que es projecten són o no aptes per a infants. Ara mateix, assistim a una passa d'arguments sobre parts i avorts, amb tesi i discussions. Podeu tenir les idees clares sobre la instrucció que s'ha de donar als infants respecte a aquests temes, però no podeu menys de sentir un malestar molt acusat quan veieu els ulls admirats d'un nen

que, al costat vostre, segueix les imatges incomprensibles i els mots clínics. Igualment pot discutir-se la conveniència de fer veure a les criatures les pel·lícules amb excessos espectaculars de passió, amb enfts de petons i exhibicions d'epidermis, que, de passada, els avorriren extraordinàriament. O bé els films de *gangsters*, més perillosos perquè tenen un dinamisme i un interès que els fa apassionants per als infants, i en canvi enclouen un fons morbós que molt sovint pot deixar pòsits de violència criminal en l'esperit d'aquests espectadors indefensos.

Una indicació que pogués evitar als infants aquestes excitacions innecessàries o aquestes espectaculars impropis enclouria obligadament, però, la confecció de programes adequats precisament per als auditors infantils, i permetria de valoritzar espectaculars màgics com les *Sinfonies* en colors de Walt Disney, que ara són un motiu de recança per als pares, que, tot gaudint amb l'encís meravellós d'aquella poesia visual, pensen amb el goig extraordinari que trobarien llurs fills en aquell plat suculent que supera tots els contes de fades que encisaven llur imaginació. Però si a continuació d'*Els Infants al Bosc*, de *La Nit de Nadal* o dels *Ocells a la Primavera*, us donen un *Felip Derbiay* o *El primer dret d'un fill*, posem per cas, no podeu pas pensar a donar als vostres fills, com a torna dels deu minuts d'encís de l'obra de Disney, l'hora llarga de petons enganxosos o de temes de clínica.

La idea, posada en pràctica pel cinema Actualidades, que dona aquesta setmana i en dos programes diferents, compostos exclusivament de films de Walt Disney, les vuit *Silly Symphonies* en colors i vuit de les millors que aquest artista genial ha produït en negre, ultra servir per a controlar la popularitat de les obres de Disney a Barcelona, donarà satisfacció a aquests pares escrupolosos.

Això no priva, però, de seguir essent una necessitat urgent la resolució del problema del cinema per a infants, i d'esperar que, una vegada a la vida, el famós Comitè que actua a la Generalitat farà, en envestir aquesta qüestió, una obra positiva i d'un profit autèntic.

RAFAEL TASIS I MARCA

Tabu Club

Rambla Catalunya, 24 · Telèf. 12603
Avui, començament de la setmana andalusa

Quadro Flamenc de
MIQUEL BORRULL

JULIA BORRULL · LA TANGUERA
NIÑA DE CÀDIZ · VIRUTAS

D'una a quatre matinals

TIVOLI

Avui i cada dia
el programa més interessant de la temporada

● A la pantalla:

● A l'escena:

Actuacions personals de
CATERINA BARCENA

ELS ARTISTES ASSOCIATS
presentaran aviat al
CATALUNYA

Producció de Samuel Goldwyn

Era el pobre escriptor
o l'altivol aristòcrata?

Ni les dones que l'estimaven
podien respondre a aquesta pregunta

Una gran creació de
RONALD COLMAN

en un doble paper difícil i complex
que l'acredita d'actor consumat

Direcció de Richard Wallace

Film dels Artistes Associats

AVIAT AL KURSAAL

amb Madge Evans, Frank Morgan i
Harry Langdon

Un film humorístic i sentimental que ofereix la novetat del
diàleg ritmat. - Direcció de Lewis Milestone
Film dels ARTISTES ASSOCIATS

EL TEATRE

TEATRE AMATEUR

«L'Inspector», de Gògol

A desgrat de totes les raons i malgrat tots els principis que ens han fet parlar en favor dels professionals, ens veiem concrets a dir que, d'un quant temps ençà, si alguna cosa de bo ens ha estat oferta des de dalt d'un escenari, ha estat per obra d'elements amateurs.

Ara li ha tocat el torn al Junior F. C., que ens ha donat, el passat dilluns, al local de l'Orfeó Sarrià, una representació de «L'Inspector», de Nicolai Gògol, en la traduc-

ió i la seva interpretació excel·lent. Alguna objecció hi podria ésser feta, tanmateix. I no seria la menor la que fes referència a les supressions a què ha estat sotmès el llibre. Si tenim en compte, però, que l'obra consta de cinc actes i que, amb les supressions i tot, el públic sortia del teatre a tres quarts de dues, aquestes supressions seran, en certa manera, poc o molt justificades, encara que, per a nosaltres, mai lloables ni plausibles.

Els elements del Junior F. C. que interpretaven «L'Inspector»

ció que en féu Carles Riba. Aquesta entitat, que anualment dona una representació bé d'òpera, bé de comèdia, arplega els seus actors i actrius no precisament entre allò que en podem dir aficionats crònics, sinó entre persones que muntan a les taules d'una manera completament ocasional i gairebé només en aquestes avinenteses, mogudes, més que per les ganes de fer teatre, per les de passar i fer passar als seus amics unes hores agradables d'una manera espiritual i intel·ligent, que no és pas una aspiració gens menyspreable.

El Junior F. C., en anys anteriors, ens havia donat diferents representacions ben exemplars d'òpera i comèdia, triada cada obra amb un gust molt segur, revelador d'una cultura molt extensa i una curiositat molt ben orientada, i amb un perfecte coneixement de les possibilitats de l'elenc per a interpretar-la, d'acord amb el caràcter del qual era escollida, sense apèlits transcendentalistes, però amb un afinat sentit de la qualitat i de la mesura.

Per això, quan s'han embranchat en l'òpera, els membres del Junior F. C. han donat un bon rendiment en «Barbiere» i en el «Tsar Saltan», i quan s'han posat a fer teatre han fugit de les esgarriances de la tragèdia i s'han decantat cap al gènere còmic i satíric.

«L'Inspector» de Gògol és una de les peces satíriques més importants del teatre mundial, i hem de donar les gràcies a aquests actors improvisats del Junior F. C. per haver-nos-la ofert, amb la seva presentació acurada—sense ésser res d'extraordinari—

L'eliminació, per exemple, de la pintoresca i sorollosa escena dels comerciants visitant Chlestakov, com la de les dues dones que la segueix, i d'altres escenes i incidents, encara que alleugereix la representació, no creiem que hagi estat feta sense una certa recança. És un conjunt tan únic el que ofereix aquesta obra, hi és tot tan ben lligat, tan ben repartit, tan ben compensat, que la tria d'una o altra escena—totes d'igual excel·lència—ha d'ésser una feina plena de perplexitat i angúnies. La que ha estat feta per a aquesta representació, ens ha estat dit i ho hem pogut comprovar en la nostra feina d'espectadors, ha estat regida per la disponibilitat d'elements amb què es comptava per a la interpretació dels innombrables papers de què consta l'obra. Aquest criteri—admesa la necessitat de l'escurejament—és mil vegades més racional que qualsevol d'ordre estètic o literari, que hauria estat impossible de seguir, quix hauria hagut d'acabar amb la renúncia a tota supressió, per petita que fos. La palla és totalment inexistente en «L'Inspector».

La interpretació que ha estat donada a l'obra pels amateurs del Junior F. C. ha pecat de lenta. Les reaccions, dites i respostes dels personatges moltes vegades eren mancebades d'aquella promptitud i vivacitat que requereix el to de la comèdia. Fora d'aquestes ocasions, cada intèrpret respon bé a la seva comèdia. A remarcar, però, la bellíssima manera amb què executat la seva Pilar Pizà, plena d'entrenament i gràcia fent de muller del batlle, com la seva tímida i esborradissa filla fou ben interpretada per Carme Coromines. Dels altres, Joan Serrahima, de batlle, molt ajustat i molt bé en les seves imprecacions finals, com Ernest Sant en el paper d'Ossip, criat de Chlestakov. Quant als restants, cada u dins els seus, ben ajustats i compenetrats amb l'acció. Hem de remarcar, però, la deliciosa parella que fan Paco Detrell i Ignasi Agustí dels inseparables Piotr Ivànovitch Bòbtxinski i Piotr Ivànovitch Dòbtxinski.

En aplaudir la tasca del Junior F. C. en aquestes representacions teatrals, hem de lamentar que no ens les doni més sovint. Un cop cada any, en veritat, és ben poca cosa. En actuar amb més freqüència els seus elements guanyarien molt més en el seu treball, i nosaltres en poder veure representar coses que s'ho valguin d'una manera idònia i digna.

Aquesta representació ha servit, també, per a demostrar que el llenguatge correcte i ben policat que emprà Carles Riba en la seva traducció no fa gens de nosa en l'escenari. És tan llisquent i flexible per a l'elocució com per a la lectura i s'adapta a tots els jocs d'humor sense cap violència, perquè—gràcies a Déu!—la dignitat literària no és pas enemiga de l'expressió de cap mena de sentiments.

JOAN CORTES

Teatre de la Rússia Blanca

La Rússia Blanca no comença a tenir una dramaturgia nacional fins l'any 1920, arran de l'alliberació de Minsk, la capital, per l'exèrcit bolxevista. La Rússia imperialista i, posteriorment, els polonesos, hi havien realitzat una bàrbara política d'assimilació que va paralitzar la cultura autòctona i va deixar reduït l'idioma propi a la modesta categoria d'un dialecte de pagesos. La incorporació d'aquest país a la Unió Soviètica, li va retornar la seva personalitat nacional i hi va encoratjar la renaixença literària.

El primer teatre rus-blanc fou creat l'any 1920 sota els auspicis del Comissariat d'Instrucció Pública, i poc temps més tard se'n fundà un altre—també amb caràcter oficial—i començaren a funcionar diversos teatres de la joventut obrera, es formaren conjunts escènics ambulants, companyies d'òpera i orquestres.

A desgrat de l'assimilació tsarista i de la rigorosa censura exercida damunt les obres teatrals durant el llarg període imperial, Geòrgia comptava amb un teatre propi els orígens del qual es remunten al segle XII. El primer teatre soviètic—fundat amb el nom de Mardjanov, un dels més importants regisseurs de la Unió—, a manca d'obres actuals, es va dedicar a actualitzar el repertori georgià clàssic, amb un encert acreditat per l'èxit popular assolit. Contràriament, el segon—teatre Rustavelli—, dirigit per un artista del talent d'Akhmeteli, va realitzar des del primer moment una tasca purament soviètica, dirigida a un públic inèdit, format d'obrers, de pagesos, de joves comunistes, d'estudiants de les facultats proletàries i de soldats revolucionaris. El propi Akhmeteli ens ha dit quina era la finalitat perseguida: «Mostrar l'home nou, palesar la seva ferria voluntat per un esdevenidor millor de la humanitat.»

Al poc temps d'haver ressuscitat aquest teatre nacional, s'havien revelat ja dos dramaturgs importants, que assoliren un triomf sorollós a Moscou: Kobets, autor de «Guta», i Kudrin, autor d'«Entre dues tempestes». En els seus inicis, ja es va veure clar que el teatre rus-blanc abordava el problema de l'art nacional, no pas remarcant els detalls de l'exotisme del passat, ans bé estudiant la classe obrera georgiana d'avui.

Calgué començar—diu Akhmeteli—per transformar el repertori per tal d'ajustar-lo als dogmes de la «revolució cultural socialista».

Resolt el problema d'infondre a la massa l'esperit marxista-leninista, va caldre resoldre el problema d'assimilació el ritme dinàmic de la revolució, car la nostra convicció és que les escenes en les quals intervé la multitud no es poden realitzar més que mitjançant aquest ritme. D'aquesta manera ha estat possible donar la sensació de «la individualitat de la massa» en obres com «Anzor», «Lamara, La ciutat dels vents», etc. En altres obres han estat emprats els dialectes de la gent de muntanya i determinats procediments del folklore nacional.

El teatre georgià ha revolucionat d'una manera radical l'art de la decoració. Ha bandejat sistemàticament el decorat purament pictòric—únic emprat, encara, a les nostres escenes—i s'ha decidit pels muntatges lluminosos i sonors.

El teatre Rustavelli fou classificat a l'Olimpíada com un dels millors teatres soviètics. El veredict del jurat el considerava «un fet excepcionalment sorprenent i important dins la cultura teatral del món».

ARTUR PERUCHO

DANSA

Emma Maleres

El pare d'Emma Maleres—manàger incansable, tan ric en un gran sentit del bluf i de la publicitat com en una gran obstinació—m'ha anat tantes vegades al darrera perquè parlés de la seva filla a MIRADOR, i algun setmanari satíric ha anunciat tantes vegades aquest article, que a l'últim m'he decidit a escriure'l. Val a dir que no ho podia fer abans. La petita Maleres només donava sessions privades. Però ara que ha donat la primera sessió pública

Cal reconèixer que Emma Maleres és ambiciosa. En un sol programa ens ha ofert diverses mostres de danses clàssiques, de caràcter i espanyoles. Cultivant la dansa clàssica és quan ens ha semblat més fluïda. Té una noció molt vaga, desordenada, de la dansa d'escola. Coneix molts passos, però els fa malament. No té ballon. És a dir que no sap, com les grans ballarines, saltar, botar, elevar-se i descendir amb la mateixa elasticitat d'una pilota. Desconeix també

l'enfora, el principi essencial de la coreografia clàssica, que dona a la dansarina una gran diversitat de direccions, i li permet d'orientar-se lliurement en l'espai. La Maleres no està mai col·locada enfora. Oblida també que no tan sols es balla amb els peus i les cames, sinó també amb els braços, i que ha d'existir una estreta correspondència entre cames i peus i els braços. Si coneix les cinc posicions dels braços, no se'n serveix. Ens ha ofert una «Mori del cigne» frívola i riallera, mal compresa, amb unes puntes torturades i uns braços i unes mans tan inexpressius com el rostre. Però d'aquest ensenyament deficient ella no en té cap culpa. La Pauleta ja té tants anys, pobrissona.

La Maleres ens han plagut més en les danses de caràcter. Tot el que fa és més aprofitable. Com és sabut, la dansa de caràcter és una deformació dels passos d'escola amb fins expressius. Una barreja de dansa i de pantomina. Més que insignificant en la «Barcarola» d'Offenbach i en la «Dansa de les nines» de Turina, ens ha donat una «Dansa àrabe» de Txaiowski satisfactòria, amb un gran sentit del ritme i amb una certa energia.

Les danses espanyoles de la Maleres ens semblen les més acceptables. Toca més que bé les castanyoles. Aquestes, tocades per ella, no es limiten a marcar mecànicament el ritme, sinó que són riques en diversitat de timbres i matisacions. Malgrat emprar un vocabulari coreogràfic de varietats, a base de destacades i passeigs, i malgrat utilitzar un vestuari també de varietats, dona als balls espanyols una certa sobrietat, una certa dignitat.

Còrdoba d'Albéniz, molt lligat i ballat amb molta desimboltura, i «Cádiz» també d'Albéniz, molt sobri, són els dos balls espanyols que treu millor, precisament perquè s'hi pot lluir amb les castanyoles. «Zambra» d'Albéniz, amb uns desplaçaments sense nervi, la «Dansa del molinero», del «Sombrero de tres picos» de Falla—aquesta farruca, com el «zapateado», és un pas essencialment masculí, amb el qual només es poden atrevir les grans ballarines, com l'Argentina, i dansant el qual una noia de catorze anys fracassarà sempre—, i la «Dansa del foc», d'«El amor brujo», que revela una incomprensió total, són, al nostre entendre, les danses espanyoles que Emma Maleres balla més mediocrement.

Creiem que s'han precipitat a presentar en públic Emma Maleres. Els que l'aconsellen no ho podien fer pitjor. És una nena i l'obliguen a ballar coses de dona, per a reeixir les quals una ballarina bregada ha de vèncer una pila de dificultats. I amb una ambició ingènua i una audàcia inoperant li fan dansar coses com el «Cigne» i «El amor brujo», quan el record de la Pavlova i de l'Argentina és encara viu a la memòria de tothom. Sessions íntimes com ha fet fins ara... Molt bé. Això és el que li convé. És un entrenament indispensable. Però encara és massa aviat per a donar sessions públiques. Estudiar, estudiar força. I que la Maleres canviï de mestres. Joan Magrinyà per a la dansa clàssica, Coronas per al ball espanyol. Aquests són els dos únics mestres competents que tenim.

SEBASTIÀ GASCH

Emma Maleres

—diumenge passat al Poliorama—m'apresso a dedicar-li l'article tan sol·licitat com anunciat.

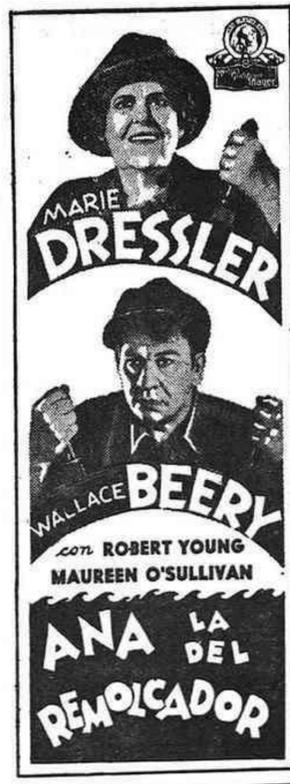
Confesso que aquest treball em fa més por que goig. No l'enceto sense temença. És molt delicat parlar d'aquesta noia. Cal fer-ho amb un gran sentit de la responsabilitat. Emma Maleres només té catorze anys. Això vol dir que encara no està formada ni físicament ni espiritualment. A més, només té quatre anys d'estudi. Això vol dir que encara en necessita quatre més per a estar ben preparada i poder actuar en públic. Tot el que ara fa, doncs, ha d'ésser fatalment embrionari, embastat, insinuat. El seu treball, per tant, no pot ésser comentat com el d'una ballarina feta. És molt delicat parlar d'aquesta noia. L'elogi incondicional podria ésser-li funest. Podria fer-li creure que és genial i que ja no ha d'estudiar més. Com funesta podria ésser la rebentada cruel. Aquesta podria desmoralitzar, no ella, sinó els seus pares, que potser contrariarien la seva vocació. És molt delicat parlar d'aquesta noia. Cal provar d'endevenir les seves condicions naturals, de descobrir les seves possibilitats. Cal assenyalar els seus defectes tècnics, per tal que els corregeixi com més aviat millor. És el que tractarem de fer.

Emma Maleres és molt aplicada. En possessió d'una gran força de voluntat, es sotmet a una ruda disciplina, i no es cansa d'estudiar. A més, té un gran entusiasme, una gran fe. Una afició immensa. Una vocació incoltorçable. Necessita la dansa com el pa que menja. Amb aquest bagatge es pot anar molt lluny. Es va a tot arreu. Ara bé: la Maleres, té ànima de ballarina? Té temperament? Té do? No afirmem ni neguem. Tot el que ha fet al Poliorama no ens ho ha deixat pas entreveure. Hi ha els nervis, és clar. I el trac. I aquesta noia és tan joventeta...

CAPITOL

Demà divendres ESTRENA

La més gran producció de la més gran parella còmica-dramàtica

Saló Catalunya

Un èxit grandios

EL ASNO DE BURIDAN

Una comèdia per riure una hora per René Lefèvre i Mona Goya

SELECCIONS FILMÓFONO

1932-1934 PUBLICINEMA 2º ANIVERSARIO

Espectacle permanent de 3 tardes a 1 matinada Butaca: 1 pesseta

Curiositats Mundials

Interessants reportatges Fox Movietone.

La Gran Opera

Divertit dibuix sonor Terrytoon

Noticiari Fox Sonor

(NOTICIES D'ESPANYA)

Aplicació de la llei de vagabunds a Espanya. Concurs nacional militar a Madrid. Una excursió escolar anglesa a Barcelona. Homenatge dels exploradors d'Espanya a Anglaterra, i altres.

Noticiari Fox Sonor

(INTERNACIONAL). Nous aspectes de l'afer Stavisky.

Gran Premi automobilístic de Mònaco. Festival aeri a Berlín. Festes del dia de Pasqua a Roma, i altres.

KRAKATOA

Documental Fox en espanyol. La història d'un volcà que en un dia destruí una illa de cinc milles.

SUPER FILM presenta

Avui estrena al

Fantàsia

FEMINA PASSEIG DE GRÀCIA, 23 TELÉFON 13352

CADA DIA

Primera Producció Nacional de IBERICA FILMS, S. A.

LES ARTS I ELS ARTISTES

Exposicions de pintura La ciutat de la reina de Saba

Porcar

A Porcar li ha tocat l' hora anual d'abandonar Castelló de la Plana per a venir a instal·lar-se amb el seu bagatge artístic a la sala de La Pinacoteca. Aquesta habitud, immancable, serveix per a presentar el pintor en el seu aspecte d'home i d'artista.

Nens i paisatges. Aquest és el resum del pintor, de fa una colla d'anys. Els quadros primers obeeixen a un desig decorativista. Els segons semblen fets per contrapès, per reacció. O els uns o els altres són fruit d'una expansió que reclamen les facultats del pintor castellonenc.

Porcar és un home d'una sensibilitat prou i la distribueix en aquests seus temes estereotipats. Ara bé. La constant activitat abocada sobre el seu ritme no produeix els efectes que sembla que hauria de produir, o sigui un cansament en l'espectador. Any darrera any, Porcar subministra, dintre la tendència, nous aspectes del seu procés. Aquesta vegada són simplement qualitius.

Tant en les composicions com en el paisatge, deixa entreveure una robustesa i una seguretat tals, que cal dir que l'autor assoleix el seu centre. Porcar, exteriorment, fa l'efecte de l'escrutador glacial, de l'home pel qual no existeix emoció. Però la seva obra té una cosa viva que ensenya tot el contrari i fa creure que en ell l'emoció és particular, molt personal, i, amb tot, d'interès absolut.

Una integral placidesa és la pedra angular del paisatge. Enfront d'ell, Porcar hi veu una extensa labor a executar i mena el seu esforç a interpretar l' hora baixa, amb el seu perfum, amb aquella mica d'abandó que s'apodera del món quan l'ombra llarga domina.

En general, la impressió de l'exposició és un apic de bellesa portada a la seva manera i una evident proclamació de la tècnica de Porcar.

En les teles de paisatge és on arriba a convèncer més, i això ens fa creure que és on el pintor es troba més lliure, amb més possibilitats pel futur. Aquí, deixa arreu una singular atracció que acaba sense excepcions a convenir, per ella mateixa, que hi ha molta qualitat i una formidable tècnica.

A. Vidal-Rolland

El pintor Vidal-Rolland exposa a les Galeries Laietanes una mostra més de la seva traça enorme. Aquest pintor, a través de la facultat esmentada, no ens ha convençut mai. Hem entrat a la sala que ocupen les seves peres i magranes i cireres i animals morts, amb la convicció que l'objectivisme terrible ens repel·liria.

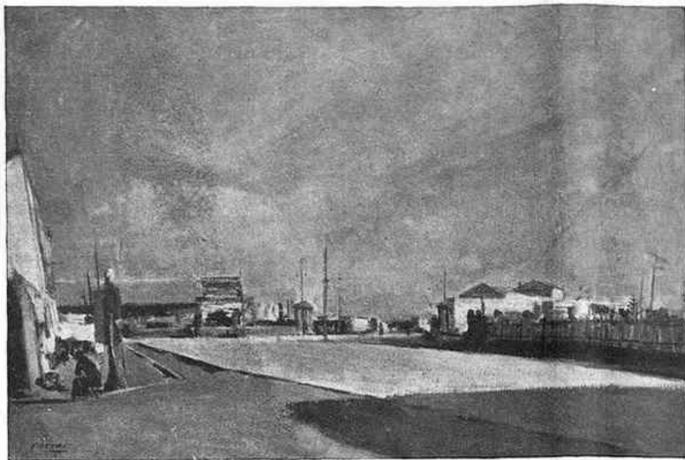
Sempre hem entès que la caça per la caça

de la qualitat de l'objecte no és un argument ni prou fort ni prou convincent per a la pintura. Tot al més és un simple exercici d'aliatge de substàncies que a la nostra manera de veure pertoca més a un químic que a un pintor.

Vidal-Rolland és una quintaessència d'aquesta especialitat. No cal anar a cercar, en cap moment, en les seves teles, l'emotivitat de la composició, ni l'emanada del mo-

que ens mena cap desig de descoberta. Simplement volem fer observar alguna important qualitat de l'esperit de l'artista.

Camps, tenint davant seu el complex argument de la península, s'ha deixat anar bastant sense reaccionar contra el patetisme de moltes localitats visitades, contra la tristesa de molts altres reconcs, contra la facilitat de fer el cartell de turisme a mercè d'alguna imatge entronitzada a tots els Bae-

Porcar — Camí de la Plana

del. El nord de l'expositor de les Laietanes és un desig de dir al pa pa i al vi vi, sense recordar-se d'aquell dogma que reclama la intrmissió de l'esperit en tot contingut pictòric.

De Vidal-Rolland no cal esmentar cap tela. Totes surten del mateix punt de partida i indefectiblement totes van a parar al mateix final. Només evocuen una tènue admiració pel que es refereix a la pràctica d'allò que quan va sol té tan poc valor i que s'anomena traça.

M. Camps Vicens

A les mateixes Galeries, el jove pintor M. Camps Vicens exposa una trentena llarga d'obres, producte d'un viatge pensionat. Manuel Camps és un pintor d'una certa intel·ligència que ha passat bastant desapercbut en els medis artístics barcelonins. No és que vulguem apuntar cap genialitat, ni

dekers del món. No ha sabut imposar la trajectòria de l'artista contra la importància d'un lloc determinat, i així s'ha vist vençut en tots els instants que la seva fantasia s'ha arrossegat empena per la fantasia del seu model.

On l'espectacle l'ha deixat reposar, com en Jardí Botànic de Madrid, Camps s'ha superat i ha realitzat quelcom que ens el presenta com una miqueta més que discret, com un que compta amb possibilitats.

També assenyalaríem les teles 16, 10, 3, i particularment la 14. Reforça la impressió que donem de la seva producció, el fet que tots els quadros executats a casa són d'un major valor que els pastats a fora.

No obstant aquest no falaguer resultat, Camps Vicens compta amb prou temps i prou facultats per a reaccionar de la fallida, i així li ha de permetre centrar-se al lloc que lògicament li pertoca.

ENRIC F. GUAL

Fa poc, tots els diaris donaven compte de la descoberta, pel novel·lista i arqueòleg André Malraux, de les ruïnes de la capital de la reina de Saba. Al que dèiem en aquest mateix lloc fa tres setmanes, que, mancats de tota informació detallada, era ben poc referent al descobriment, podem afegir el que segueix, tret de l'*Egyptian Gazette* d'Alexandria:

L'avió dels exploradors sortí de Djibuti per a onze hores, travessà l'estret de Bab el Mandeb, passà per sobre de l'illa de Perim, seguí la costa del Yemen i sobrevolà Moka i Hodeida.

A Sana, la capital del Yemen, els exploradors trobaren una boira espessa i seguiren cap a Mareb, que alguns consideren ésser la ciutat perduda de Saba, però les ruïnes que hi veieren consistien en dues columnes i un enorme amuntament de pedres. Els exploradors no volgueren creure que això constituís els únics vestigis de tota una civilització i, cercant més lluny, arribaren a la zona de Jot i de Rub el Khali (el barri buit). Sortint d'una vall volcànica, es quedaren sorpresos de l'espectacle que se'ls ofería als ulls.

Van veure les ruïnes d'una gran ciutat amb enormes construccions i torres de diversos pisos. La ciutat era tan blanca que semblava construïda en marbre. Un mur en ruïnes la volta i s'estén cap a un turó de pedres volcàniques el color negre de les quals fa ressaltar més la blancor del mur. Això devia ésser la ciutat dels vivents. Al costat, segons el costum dels antics, descobriren la ciutat dels morts, on les tombes són arreglades, adés grans, adés petites. Devia haver-n'hi de mil cinc-cents a dues mil. Una quarantena d'aquestes tombes, més grans que les altres, devien ésser de personatges importants. Algunes eren negres i brillants, com de pissarra.

Comparant l'extensió d'aquesta ciutat amb la de Sana, pensen que la ciutat perduda, en

els temps de la seva esplendor, devia tenir 200.000 habitants.

Els aviadors descendiren fins a uns tres-cents metres i prengueren fotografies i films. De retorn a Djibuti, havent arribat amb la benzina justa, els desenrotllaren i en deixaren còpies a amics, perquè en cas de desgràcia a llur retorn no es perdessin els documents provatoris del descobriment i de la seva importància.

Mentre volaven baix sobre la ciutat, rebren trets d'uns beduïns. Sembla, per les tendes que veieren, que aquests habiten la ciutat perduda, i també hi ha, prop d'ella, d'altres nuclis de població.

La ciutat novament descoberta es troba, aproximadament, a 150 quilòmetres de Sana i a 10 a l'interior de Rub el Khali, segons les apreciacions de l'aviador, capità Edouard Corniglion-Molinier, el pilot prou conegut.

nom registrat

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

JOAN BUSQUETS

MOBLES, DECORACIÓ, OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

Demà, divendres, dia 13

INAUGURACIÓ

Exposicions: JAUME MERCADÉ, pintures

Senyora MIMÍ TRALLERO, pintures i miniatures

PASSEIG DE GRACIA, 36

1.—Trobant despoblats els cels el bon Déu féu els estels.

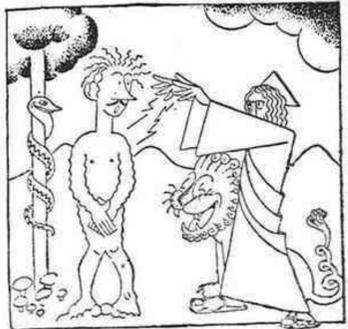
2.—I sense que tinguéssom l'endemà va fer el món

3.—Després de molt rumiar es va seure a descansar.

4.—Les decidí a fer la mar per a poder-hi navegar.

5.—Amb una mica de fang va fer l'home en un instant.

6.—I perquè els homes fossin forts va crear els mitjons **Mellert's**

CONCURS NACIONAL
D'HISTORIETES
ORGANITZAT PER MITJONS
MELLERT'S
S. A., DE MATARÓ
(Barcelona)

1.100 PESSETES

EN PREMIS

Demaneu bases a la casa convocant, a "PUBLI-CLUB" (Rambla Estudis, 12, Barcelona) o en qualsevolga entitat artística de tota Espanya.

MUSICA I RADIO

El "B. B. C. Year Book"

L'anuari de la ràdio anglesa, la British Broadcasting Corporation, constitueix aquest any un gros volum de prop de 500 pàgines, bellament il·lustrat. La riquesa dels departaments d'aquesta poderosa institució, la diversitat amb què sap presentar les seves emissions que s'estenen sobre tots els dominis de la vida, exciten amb just motiu l'enveja.

Precisament en aquests moments en què els problemes de la reorganització de la ràdio a Espanya són tan actuals, aquesta publi-

pectable de prop de 3 milions de lliures l'any (contra un milió i mig l'any 1929). L'estat que hem reproduït més amunt ens ha mostrat en quines proporcions és invertida aquesta suma enorme, que ultrapassa els 114.000.000 de pessetes.

A la Gran Bretanya, a l'igual que a d'altres països, s'exigeix que la ràdio entretengui la gent, que li faci oblidar les misèries de la vida quotidiana. La B. B. C. no s'hi nega pas. I dona als seus abonats meravelloses sessions d'orquestra de jazz, d'ope-

Alec Mc Gill i Gwen Vaughan en «Good evening, everybody» a l'estudi de la B. B. C.

La vida musical a Barcelona

Després de mesos d'interrupció gairebé completa de la vida musical de la nostra ciutat, ens trobem aquestes setmanes davant d'una superabundància de concerts que gairebé ens posa en la impossibilitat material de registrar totes les impressions musicals sobrevingudes en aquest espai de temps tan curt. El que és més sensible en aquest estat anormal de la nostra organització musical és la desaparició de l'Orquestra Casals durant tota la temporada d'hivern. La represa de la seva activitat ens ha confirmat novament en la nostra creença que aquesta orquestra és un dels suports essencials de tota vida musical a Barcelona. Tot i deixant per a més tard un estudi més extens del repertori de les sis audicions simfòniques de l'Orquestra Pau Casals i del seu il·lustre director i fundador, podem assegurar que tot el conjunt de les obres que seran presentades durant aquest mes comprèn una tria selecta del repertori essencial de la gran música simfònica. Ens satisfà sobretot de trobar-hi, al costat de noms ben coneguts, dels noms dels grans clàssics i romàntics, els dels compositors dels nostres dies: de Stravinsky, de Kodaly, de Milhaud, de Ricard Lamote de Grignon, de Garreta, de Mompou.

L'audició extraordinària amb la qual l'Orquestra Pau Casals obrí la seva temporada de primavera, ens oferí el rar i exquisit present d'un recital de violoncel per Pau Casals. Les expressions banals i convencionals d'admiració i de classificació són ben inadequades per a designar i explicar l'esdeveniment únic d'aquesta sessió. Fou una de les ocasions poc freqüents — i en expressar d'aquesta manera la nostra impressió sobre aquest concert creiem fer-li l'elogi més calorós que es pugui traduir en paraules en parlar del més alt grau de perfecció possible en la música —, fou, deïem, una de les ocasions en què la realització d'una obra musical correspon exactament a la idea que ens havíem format d'ella. Una coincidència extraordinària de perfecció tècnica, d'entusiasme artístic i d'un esperit adequat produïa aquest efecte meravellos. Hem de confessar que no estem en condicions d'apreciar el valor veritable d'aquesta sisena suite de Bach per a violoncel sol en la sala imponent del Palau, esclafada gairebé entre dues obres orquestrals. Aquesta poca sol pot revelar els seus encisos en un quadro íntim. Tanmateix, la intensitat del so, una fraseologia que posava de relleu les més ocultes bel·leses d'aquesta obra, perduraran per sempre més en la memòria de tots. Segurament el punt culminant de la sessió consistia en l'execució del Concert per a violoncel i orquestra de Schumann. Fou en aquest terreny en què es pogué desplegar de la manera més perfecta i més completa la sensibilitat artística del gran violoncellista. Fou ací també on poguérem sentir una admiració especial per al mestre Toldrà, que sabé seguir les menors vacil·lacions rítmiques en l'acompanyament orquestral del joc del violoncel, el qual es desenrotllava davant nostre gairebé com una improvisació totalment lliure en la qual, no obstant, cada detall semblava calculat per endavant.

Mina Krakowsky

Aquesta violinista russa passa actualment una temporada a Barcelona, on ja havia estat presentada a començaments de l'any passat per l'Associació de Música «da Camera». Ha dat també concerts a l'Associació de Música de Reus i a diverses altres Associacions de Catalunya.

Els seus mestres predilectes foren Alexandre Zukowsky, a Rússia; Franz Kreisler i

rudimentària, com podien arribar ni a somiar en procurar-se una cultura artística? —I en l'actualitat, és intensa la vida musical a Rússia?

—Oh! Ara tot ha canviat —ens diu, resolta—. Penseu que, a desgrat que el poble rus estigui mancat avui encara d'elements per a les necessitats materials, en canvi disposa de tots els mitjans per a instruir-se i educar-se. Avui a totes les escoles reben els infants un ensenyament musical suficient per a comprendre l'altíssim valor d'aquest art.

—Després de la revolució, han sorgit a Rússia molts artistes?

—Moltíssims, i alguns excepcionals, com els pianistes Vlaïmir Horvitz i Alexandre Uninsky, el violoncellista Piatigorsky i el violinista Nathan Milstein.

—On heu experimentat les emocions més fons de la vostra vida d'artista?

—A Itàlia i a Catalunya. Els italians són d'un fort temperament musical, i per tant solen ésser exigents. De Florència recordo amb goig una de les aclamacions més insistent i sorolloses que he rebut, amb el públic unànime. De Catalunya puc evocar també l'emoció que vaig experimentar l'any passat en el concert que amb la col·laboració de la Banda Municipal, sota la direcció del mestre Lamote de Grignon, vaig donar al Palau de Belles Arts.

—I els vostres autors predilectes, quins són?

—Dels clàssics, Bach, Beethoven, Brahms. Entre els moderns predilectes, hi poso Szymanowski.

—Un artista jove —afegeix la senyoreta Mina— no ha de limitar-se a conèixer la música d'un nucli reduït de compositors, sinó que ha de voler estudiar i interpretar tots els grans artistes, estimar tota la bona música sense distinció de països ni de temperaments.

—Quins països estan, al vostre judici, més ben disposats en favor de l'art de la música?

—Itàlia i els Estats Units. Això estranyarà a alguns, però és cert. Als Estats Units hi ha desplegada una gran activitat musical i sobretot una gran devoció per a l'artista.

—Vull afegir, però, que la millor música popular l'he trobada a Rússia i a Espanya. Ací a Catalunya, particularment, tengu en aquest aspecte un veritable tresor que mereixeria una més gran divulgació.

—Encara una pregunta, senyoreta Mina: on s'ha escaigut el fet més interessant de la vostra vida sentimental?

—La nostra interlocutora desvia amb un somriure la pregunta potser indiscreta i per fi ens diu:

—L'artista té amb el seu art una vida sentimental que és per al públic, per al món... i té també, naturalment, una altra vida sentimental que se la reserva només per ell...

—Bé, i aquesta vida...

—Aquesta és solament per a mi, sabem? I així, somrient sempre, esquivava la nostra pregunta i desvia la conversa per a dirnos que l'encís i la bellesa de Catalunya i de Mallorca l'han colpit intensament.

I ens fa un elogi sincer del nostre clima, de la nostra mar, de les nostres muntanyes, fins que acaba per dirnos que pel seu gust es quedaria a Catalunya.

Hem cregut endevinar que aquest desig de l'artista no vingüés d'aquella altra vida sentimental de la qual ella ens parlava.

CONXA ESPINALT

ció ens mereix tot l'interès, car ens demostra tot el que la ràdio pot representar en la vida d'una nació, si té la sort de trobar el rar conjunt d'una organització excel·lent i de col·laboradors intel·ligents i a l'altura de la seva missió.

L'administració de la ràdio anglesa no té res a dissimular. No és d'estranyar, doncs, que doni una exposició detallada als seus auditors de quina manera és invertida la vostra aportació mensual. A l'igual que en altres països germànics, a la Gran Bretanya tot possessor d'un aparell deu pagar cada mes una cotització que li dona el dret d'escoltar les emissions radiofòniques. Heus ací l'única organització possible i raonable que pot donar a la ràdio tota la importància que es mereix. Heus ací l'únic mitjà que té l'Estat de controlar i d'exercir una influència directa sobre aquest instrument extraordinari de divulgació política i cultural.

L'impost de llicència a la Gran Bretanya és de 10 xilings l'any, que correspon aproximadament entre nosaltres a 19 pessetes, i fou distribuït, l'any 1932, entre el Govern i la Corporació, de la manera següent:

	Xilings	Penics
1) Central de l'Estació	1	0
2) Hisenda de l'Estat	3	5 3/4
3) Impost d'utilitats	—	5
4) Contribució addicional de la B. B. C. per tal de millorar les finances nacionals	—	6 1/4
La B. B. C. rep	5	5
	4	7
	10	0

La quantitat de 4 xilings i 7 penics que li pertoca, es veu augmentada encara amb un xiling i 3 penics pels ingressos que produeixen les publicacions de la Broadcasting. Aquest total de 5.10 xilings és invertit per la B. B. C. en els conceptes següents:

1. Programes (artistes, orquestres, servei d'informació, drets de representació, etcètera)	2.6	1/2
2. Despeses d'entreteniment	—	11 1/2
3. Despeses fixes (impostos, assegurances, calefacció, llum, etc.)	—	7 1/4
4. Amortització i renovació	—	4 1/2
5. Administració	—	3
6. Fons de pensió per al personal, etc.	—	1 1/4
7. Formació de capital	—	11 1/2
	5.10	

Veiem, doncs, que més de la meitat dels ingressos s'inverteix en el capítol dels programes i no podem estranyar, per tant, que amb uns recursos semblants el programa de la ràdio anglesa és un dels més rics i més acurats. Quan llegim que en agost del 1933 es despatxaren llicències al 13 % de la població, és a dir a prop de cinc milions de persones, podem veure que els ingressos de la ràdio anglesa han arribat a la xifra res-

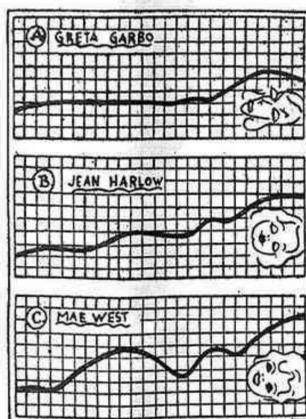
retes clàssiques i modernes, àdhuc revistes senceres. Però no es limita a això. Com en els temps del segle XVII en què un príncep Esterházy protegia un geni musical com el de Haydn, la B. B. C. es sent obligada a exercir una funció de mecenatge. Avui dia la ràdio britànica s'arrengera en la primera fila de l'avantguarda musical. La llista de les estrenes radiofòniques comprèn tots els noms il·lustres de la música contemporània, entre els quals hem tingut la satisfacció de trobar el del nostre Robert Gerhard amb les seves *Sis cançons populars catalanes*. La secció dramàtica presenta tot el repertori teatral, de tota mena i de totes les èpoques — els més joves autors anglesos al costat de Galsworthy i de Wallace. No hi ha cap celebritat que la ràdio no hagi invitat a parlar davant del seu micròfon: Kipling, Richard Tauber, Elisabeth Bergner, Chesterton, el príncep de Galles, tots són ben coneguts de cada un dels 5 milions de posseïdors de llicències radiofòniques. El sentit cavallerí dels anglesos li permet àdhuc d'obrir amplament les seves portes a les discussions polítiques i és així com veiem tranquil·lament asseguts davant del micròfon Miss Lloyd George i Sir Oswald Mosley discutint els problemes del teixisme.

Remarquem encara que el servei regional de la B. B. C. es troba magníficament organitzat d'acord amb les necessitats i els problemes especials de cada regió de l'Imperi.

La lectura d'aquest anuari amb les seves nombroses fotografies i diagrames és alhora un plaer i un fons interessant d'informació.

Otto MAYER

O. M.

LA BORSA DEL CINEMA
El curs de les estrelles
(Life, Nova York)

HOTEL SEGUR
CLARIS, 8
Tots els dies a les 6 tarda
Taxador Oficial - Subhastador Municipal

HOTEL SEGUR

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Dijames a bon preu

FI TO
BARCELONA

JAUME I, 11
Telèfon 11655

JOWETT

Jowett 1934

El que tributa menys
6 HP. - 7 lt. 100 K.
Sedan 4 p. molt espaiós
"GARAGE CUBANO"
Corts Catalanes, 517

UNA NOVA AMPLIACIÓ!

EL DIQUE FLOTANTE

ha inaugurat el SEGON PIS de
Avinguda Portal de l'Angel, 9
i Canuda, 45 i 47, una secció de

SASTRERIA A MIDA PER A SENYOR

BON GUST - ALTA QUALITAT
PREUS BAIXOS

Com a propaganda d'aquesta secció, durant una setmana establim un **preu especial de 175 pessetes** (vestit a mida) a una gran quantitat de gèneres de la nova col·lecció de Primavera

Vegeu als nostres aparadors un assortiment de «cortes» que cedim a aquest preu de reclam, i sereu client nostre

EXCURSIÓ A
Tarragona, Poblet i Santes Creus
Muntanyes de Prades, Montblanch i Tamarit
en Autocar Pullman

∞

DIES 14 i 15 D'ABRIL

PREU PER PERSONA: 85 PESSETES

VIATGES CATALONIA RAMBLA ESTUDIS, 12
TEL. 24774-BARCELONA

URALITA DRENA Sanitaris

BARCELONA • PLAÇA ANTONI LÓPEZ, 15 • TELEFON 16556